

Hvordan anvende *Fletningerne i Stikkontakten* i undervisningen?

Hensigten med *Fletningerne i Stikkontakten* er, at eleverne skal lære, hvorledes deres moderne teknologiske hverdag er skabt af et samspil mellem naturvidenskab, teknologi, politik, økonomiske interesser og personlige valg. Eleverne skal lære, hvordan de er præget af en historisk udvikling. Hæftet henvender sig derfor til lærere i fagene fysik/kemi/biologi, samfundsfag/historie og dansk.

Fletningerne i Stikkontakten skal anvendes som elevernes grundbog i undervisningen, hvor der bør lægges vægt på elevcentrerede aktiviteter. Elevernes undersøgende arbejde, diskussioner og konklusioner skal være omdrejningspunkter i undervisningen. Lærerne kan anvende hæftet i deres eget fag eller i et fællesprojekt. Særlig i klasser med elever af forskellig etnisk/kulturel baggrund kan hæftet bruges som grundbog i et integrationsprojekt, fordi den kan medvirke til at bevidstgøre eleverne om menneskers og samfunds historiske udvikling.

Dansk

Det er oplagt at arbejde med de mange reklamer og billeder i hæftet. Det vil være en god ide først at bruge tid på at tale med eleverne om begreberne livsværdier og holdninger. Kommercielle reklamer har til formål at skaffe, udvide og fastholde en kundekreds for et produkt. Det gælder også for reklamer, der anbefalede det elektriske køkken. Vælg en eller flere reklamer eller lad eleverne enkeltvis eller i grupper vælge reklamer at arbejde med. En model at arbejde efter kan være følgende:

- 1) *Hvad forestiller billedet?* Personer? Hvad laver de? Påklædning? Sted? Tid? Stemning? osv. Fortæller reklamen, hvad varen er lavet af eller indeholder? Fortæller den noget om prisen?
- 2) *Hvad bruges som blikfang?* Illustrationer? Typografi? Kendte personer? Identifikation? Slogan? Hvordan opfordres læseren til at købe?
- 3) *Afsenderforhold:* Hvem er afsender? Hvordan og hvor gør afsender opmærksom på sig selv?
- 4) *Målgruppen:* Hvem er målgruppen? Hvordan er reklamens opfattelse af målgruppen (interesser, omgivelser, socialt tilhørsforhold, forudsætninger)?
- 5) *Roller:* Hentyder reklamen til bestemte (køns) – roller hos målgruppen? Beskriv kønsrollemønstret?
- 6) *Brugsværdi.* Primær brugsværdi: Hvad kan varen bruges til? Sekundær brugsværdi: hvad får man ud af at bruge varen?
- 7) *Bestanddele:* Udsagn og billeder kan være flertydige eller entydige. Hvad gør sig gældende her? I hvilket ordvalg omtales varen? Hvis teksten blev fjernet, kunne man så se, hvad der blev reklameret for?
- 8) *Komposition:* Hvordan er billedet komponeret? Hvordan er bestanddelene placeret i forhold til hinanden? Hvorfor?
- 9) *Reklamer og værdier.* Hvilke værdier forbinder reklamen med det stykke teknologi, den vil sælge.

10) *Fanger reklamen* din opmærksomhed? Hvorfor? Hvordan? Virker reklamen også i dag?

11) *Reklame for mobiltelefoner*. Vælg en mobiltelefonreklame. Hvilke værdier knytter reklamen til mobiltelefoner?

12) *Din holdning* til reklamer. Påvirker reklamer vores køb, osv. påklædning, idealer, opførsel, holdninger til kønsroller osv.? Er det godt/ikke godt?

Samfundsfag/Historie

Husmoderrollen blev skabt for at styrke familien og samfundet. Hjemmets hygiejne, børnenes sundhed og opdragelse og mandens ædruelighed blev husmoderens ansvar. Det gav mange arbejdsopgaver. Følgende liste viser, hvor meget der var at lave:

Den gode husmor måtte sylte, salte, henkoge og bage.
Hun gik hver dag på indkøb hos kvarterets småhandlende.
Hun syede og strikkede børnenes tøj.
Hun stoppede og reparerede.
Hun vaskede tøj, hang til tørre, rullede og strøg.
Hun ryddede op,
tørrede støv af, vaskede vinduer,
skurede og skrubbete,
gjorde hovedrent, ferniserede gulve, bankede tæpper
og på klokkeslæt, når manden kom træt hjem fra arbejde,
stod bordet dækket med
næringsrigtig og billig mad til hele familien.

Husmoderen sørgede også for pleje og pasning.
Hun klædte børnene på,
madede de små,
smurte madpakker og sendte de store i skole,
fulgte dem til læge
hjalp til med lektier,
lagde børnene i seng og læste godnathistorier.

Var børnene syge, kom hun der med varm hyldebærsaft
og med læsestof.

Når ældre familiemedlemmer blev svage,
trådte hun tit hjælpende til.

1) Lad eleverne undersøge hvilke redskaber en husmor brugte for at klare disse opgaver, og hvor lang tid det tog. Læreren kan lave en aftale med det lokale ældrecenter, hvor eleverne med baggrund i Fletningerne i Stikkontakten kan spørge ældre kvinder. Overvej hvordan eleverne skal aflevere resultatet af deres arbejde.

2) Hvor mange af de nævnte arbejdsopgaver klares i dag med elektricitet eller er helt forsvundet eller overtaget af samfundet?

3) Hvor mange af husmoderens opgaver og pligter er ikke længere kun kvindens arbejde og ansvar, men også mandens? Eleverne kan iagttage og spørge og bruge deres forældre som undersøgelsesmateriale.

4) Er der forskel på, hvilke elektriske apparater mor og far bedst kan lide at bruge? Lad eleverne iagttage og spørge deres forældre og diskutere deres resultater.

5) En mor hedder i dag ikke en husmor med hjemmet som sin vigtigste arbejdsplads. Det er også vigtigt at passe arbejdet udenfor hjemmet. Lav aftaler med forskellige kvinder med forskelligt arbejde, som vil deltage i et projekt, hvor eleverne skal undersøge moderne kvinders hverdag. Hvor meget arbejde udfører kvinder i dag ude og hjemme? Har kvinder mere at lave nu, end dengang de udelukkende var husmødre?

6) Da oldemor var pige, var det vigtigt for hendes fremtid, at hendes forældre og skolen sørgede for at opdrage hende til at blive en god husmor, som hendes mand ville blive tilfreds med. Hvad er vigtigt for en pige i dag at lære hjemme og i skolen?

7) Da oldefar var dreng, var det vigtigt for hans fremtid, at hans forældre og skolen sørgede for at opdrage ham til at passe sit arbejde, så han som voksen kunne forsørge sin familie. Hvad er vigtigt for en dreng i dag at lære hjemme og i skolen?

Fysik/kemi/biologi

En husmor førte hele tiden krig mod bakterier. For at sikre børnenes trivsel og sundhed og for at sikre madens kvalitet. Der var meget hun kunne gøre for at hindre bakterierne i at fordærve maden. Hun gjorde små indkøb hver dag, og blev maden ikke spist op, kunne resterne sættes ind i et spisekammer. Hun kunne salte, sylte og henkoge, og havde familien råd – hvad hun få havde - kunne hun få køleskab og fryser.

1) Bakteriers vækst er afhængige af temperatur og fugtighed. Det kan følgende forsøg vise:

Køb en pose bagerboller og en ananas. Skær ananasen i skiver og anbring dem og bollerne rundt omkring på skolen, hvor der er forskelle på temperatur og fugtighed. Læg også boller og ananasskiver i køleskab og fryser i skolekøkkenet. Iagttag og beskriv over en fjorten dages periode, hvad der sker? Hvilke boller og skiver vil eleverne spise efter fjorten dage?

2) De elektriske apparater lavede det fysiske arbejde for husmoderen. Prøv f.eks. at sammenligne to måder at lave flødeskum på:

Afmål to lige store portioner piskefløde og hæld fløden i hver sin skål. Hvor lang tid tager det at lave flødeskum med et hånddrevet piskeris og en elektrisk pisker? Eleverne medbringer redskaberne hjemmefra.

Lær eleverne at regne med Watt (W) og kilowatttimer (kWh), så de kan beregne forbruget af energi, og hvad det koster at lave piskefløde ved hjælp af elektricitet.

3) *Det elektriske energiforbrug i en moderne husholdning er stort.*

Prøv at lade eleverne beregne det daglige energiforbrug i deres hjem og lad dem sammenligne deres resultater. Lad eleverne diskutere og vurdere, hvor i huset det vanskeligst lader sig gøre at spare på energien.

4) *Skolens elektricitetsforbrug gennem et døgn kan vises med en belastningskurve.*

Lad eleverne i samarbejde med pedellen lave skolens belastningskurve for hver af ugens 7 dage. Det kan blive nødvendigt at anvende IT udstyr.

Brug belastningskurverne til at forudsige, hvordan næste uges kurver vil se ud.

Sammenlign skolens belastningskurver med belastningskurver fra det lokale elforsyningselskab.

De kan fås ved henvendelse til selskabet.

Sammenlign belastningskurverne med belastningskurven i hæftet side 20. Hvorfor er der forskelle?

5) *Fra elværk til flødepisker*

Hvordan får flødepiskeren egentlig strøm fra elværket? Undersøg sammen med eleverne hvordan ledningsnettet mellem flødepiskeren i køkkenet og kraftværket er opbygget i et system af transformere og ledninger med forskellig spænding. Lad eleverne bygge en model af systemet. Opgaven kræver et samarbejde med det lokale elforsyningselskab.

6) *Mad til jul uden el*

Saltning, syltning og henkogning var metoderne, hvormed den gode husmor kunne gemme kød, frugt og bær i længere tid. Det var vigtigt at kunne mestre disse konserveringsprocesser, hvis man ville gøre julen festlig. Lad eleverne lave en sund julefrokost af saltede, syltede og henkogte madvarer. En sådan julefrokost kræver en del planlægning,. Bær og frugter og kød skal tilberedes i september og oktober for at gøre projektet realistisk. Henkogningskar, gryder og glas skal fremskaffes, og der skal fremskaffes vejledninger, men processen og resultatet er alle anstrengelser værd. Der er masser af fysik og kemi og biologi i projektet.

Vejledning kan fås gennem Den grønne Kogebog, og der kan søges på Internettet f.eks.

www.madogsundhed.dk (klik på leksikon) og www.dk-kogebogen.dk (klik på opskrifter) Lav også aftale med det lokale ældrecenter, hvor eleverne kan få ekspertbistand.